

JUUKA

Retulahden sataman suunnitellun asemakaava-alueen arkeologinen inventointi 2023

Juuso Koskinen

Tilaja: Sweco Finland Oy

Sisältö

Perustiedot	2
Kartat	3
Inventointi	5
Tulos	6
Lähteet	7
Kuvia tutkimusalueesta	7

Kansikuva: Sataman rantaa Retupuron suulla.

Perustiedot

Alue: Noin 10,5 ha laajuinen, suunnitellun asemakaavan alue Juuan Retulahden satamassa ja lähiympäristössä.

Tarkoitus: Selvittää alueen muinaisjäännökset ja muut suojeltavaksi katsottavat arkeologiset jäännökset.

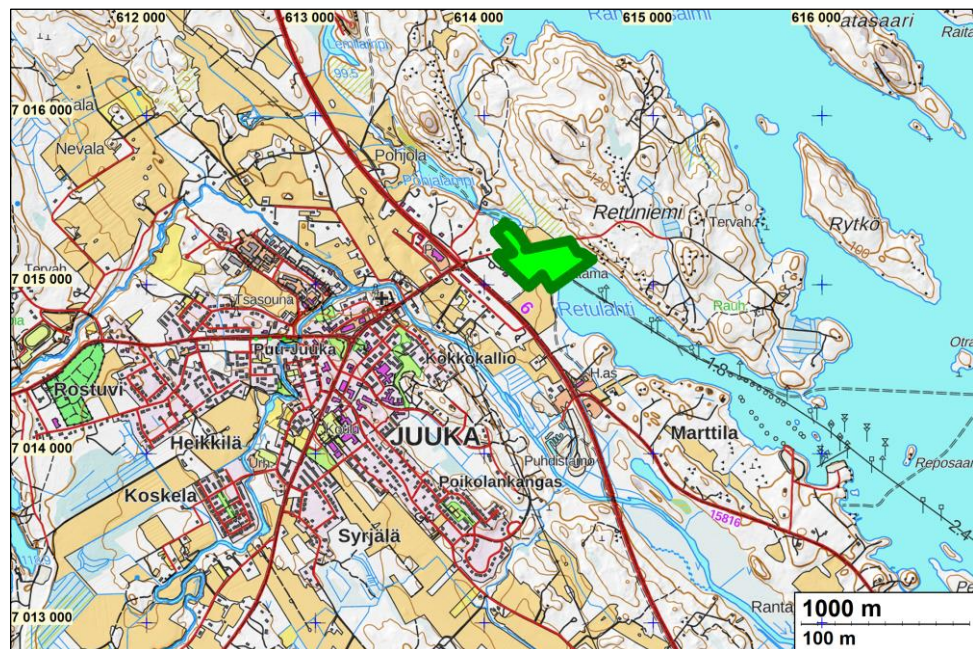
Maastotyö: 12.9. 2023.

Tilaaaja: Sweco Finland Oy

Tutkimukset: Pesonen inventointi 1997, Karjalainen inventointi 2006, Jussila & Sepänmaa inventointi 2011.

Tekijät: Juuso Koskinen

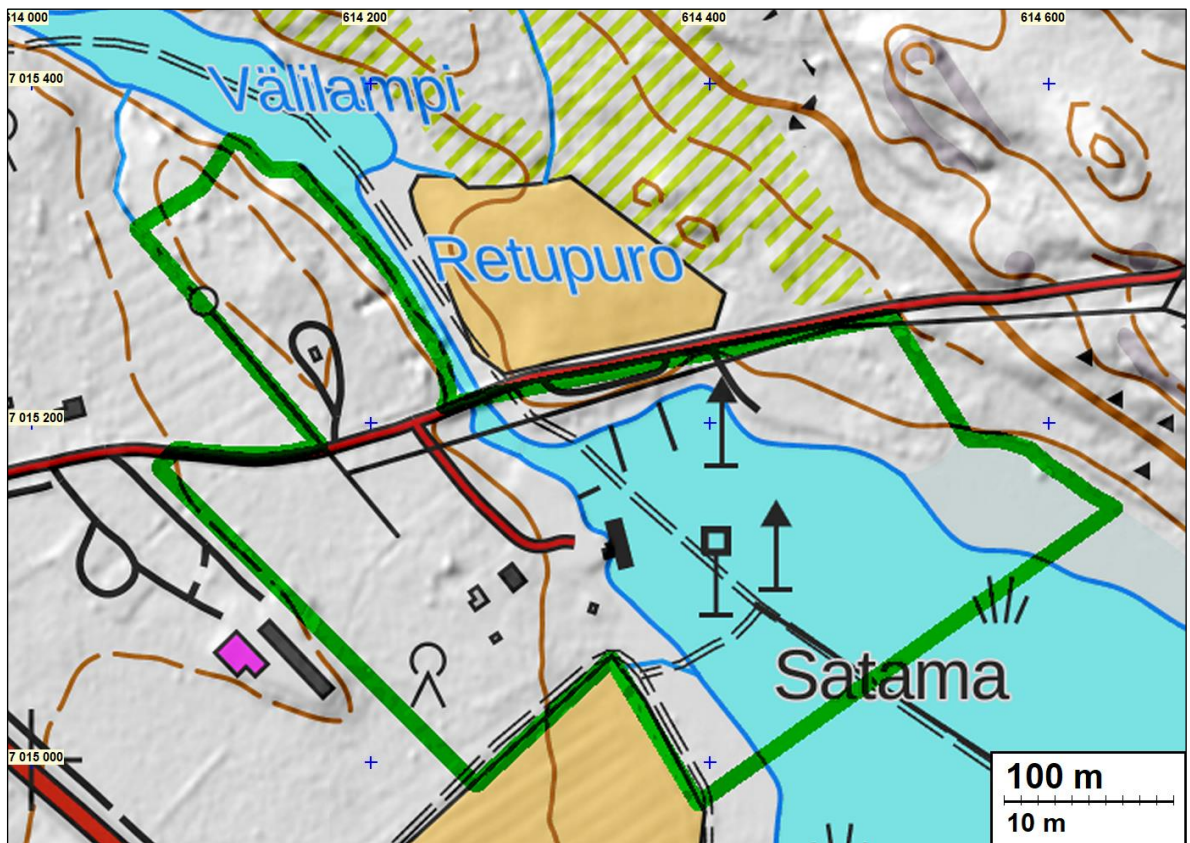
Tulos: Alueella ei ole muinaisjäännöksiä tai muita suojeltavaksi katsottavia arkeologisia jäännöksiä.

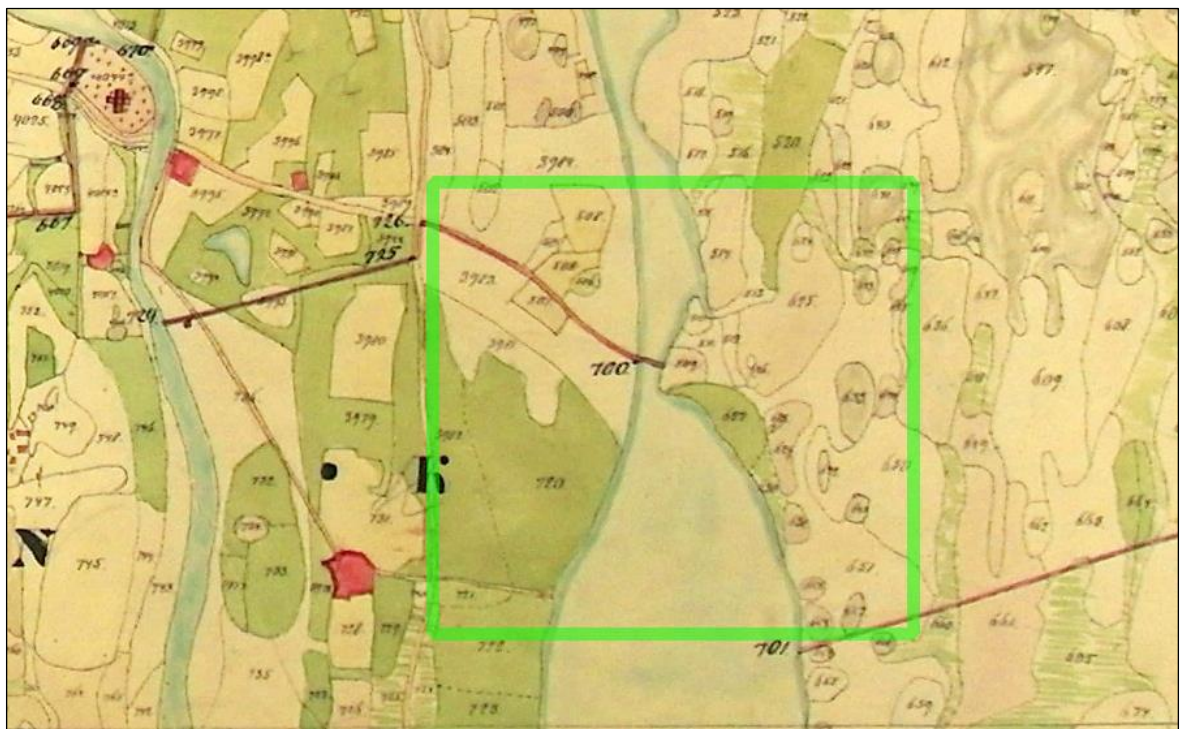
Tutkimusalue vihreällä

Muita tietoja: Koordinaatit ja kartat ovat ETRS-TM35FIN ja N2000 järjestelmissä. Kartat ja ilmakuvat ovat Maanmittauslaitoksen aineistoista 10/2023, ellei toisin mainittu. Muinaisjäännösrekisteri on tarkastettu 10/2023. Valokuvia ei ole talletettu mihinkään viralliseen arkistoon, eikä niillä ole mitään kokoelmatunnusta. Valokuvat ovat digitaalisia, ja ne ovat tallessa Mikrolliitti Oy:n palvelimella. Kuvaaja: J.Koskinen.

Kartat

Suunnitellun asemakaavan alue, eli inventoinnin tutkimusalue, vihreällä.

Tutkimusalueen kohta 1835–1837 mittaukseen perustuvalla isojakokartalla. Alueelle ei ole merkitty talo- tai kyläntontteja, torpanpaikkoja tai muutenkaan suojeltaviin arkeologisiin jäännöksiin viittaavaa. Nykyisen Retuniementien kohdalla kulkeva tie on merkittynä Retupuron kohdalle asti.

Tutkimusalueen kohta pitäjänkartalla (vihreä nuoli). Tutkimusalueen kattava osio lienee merkinnöiltään 1840-luvulta, eli pitäjänkarttojen alkuperäisen laatimisen ajoilta. Karttaotteen oikeassa reunassa näkyy vaaleampi ja selväpiirteisempi osa, joka on jälkeempään päälle liimattu.

Tutkimusalue 1956 otetussa ilmakuvassa. Tutkimusalue on nykyistä paljon vähemmän rakennettuna. Retuniementien näkyvät osat päättyvät Retupuron itärannalle.

Tutkimusalue 1983 otetussa ilmakuvassa. Satama-alueet ovat edellistä kuvaa enemmän rakennettuja. Alueen halki kulkeva Retuniementie näkyy Retupuron itäpuolellakin uutena suoristettuna tienä ja puron ylittävä silta on uudistettu.

Tutkimusalue 2022 ilmakuvassa. Sataman ranta on edelleen muotoiltu täyttämällä.

Inventointi

Juuan Retulahden sataman alueelle suunnitellaan asemakaavaa. Sweco Finland Oy tilasi suunnitellun asemakaavan alueen arkeologisen inventoinnin Mikroliitti Oy:ltä. Maastotyön teki Juuso Koskinen, tutkimuksen kannalta normaaleissa olosuhteissa 12.9.2023.

Suunnitellun kaavan alue, eli tutkimusalue, on laajuudeltaan noin 10,5 ha, ja se sijaitsee Retulahden nykyisen sataman kohdalla sekä lähiympäristön rannoilla, levittäytyen noin 200 m rannasta

länteen Retuniementien eteläpuolella. Tien pohjoispuolella alue jatkuu Retupuron länsirantaa pitkin luoteeseen noin 170 m verran noin 80 m leveänä kaistaleena. Alueen rannat ovat pääosin sataman maarakenteiden peitossa. Aivan kaakossa, Retulahden kumminkin puolin, olevat rakentamattomat rantakaistaleet ovat kivikkoisia. Länteen levittäytyvällä alueella on metsittyä entistä peltomaata, ja kivistä metsämaastoa. Retuniementien pohjoispuolisella kaistaleella miltei kaikki maat ovat täysin muokattuja, ja arkeologisessa mielessä tuhoutuneita.

Suunnitellun asemakaavan alue on ollut osa tutkimusaluetta Pielisen rantaosayleiskaava-alueen ja Nunnanlahden osayleiskaava-alueen arkeologisessa inventoinnissa (Pesonen 1997), Juuan kunnan arkeologisessa inventoinnissa (Karjalainen 2006) ja keskustaajaman osayleiskaava-alueen muinaisjäänösinventoinnissa (Jussila & Sepänmaa 2011), mutta ei ole tietoa onko tutkimuksissa maastoja käyty katsomassa Retulahden sataman alueella. On melko oletettavaa, että satamaan ei ole inventoinneissa juuri kiinnitetty huomiota, koska se on ollut kokonaan rakennettua sekä muokattua ympäristöä ja siksi arkeologisesti hyvin mielenkiinnostonta.

Alue sijaitsee korkeusvälillä 94–97,5 m mpy. Muinaisen Pielisen vedenpinta on laskenut pois alueelta varhaismetallikauden saatteessa. Maat ovat alkaneet paljastua karkeasti ottaen noin 1000 eKr. Alueen rannat ovat kuitenkin nykyaikaisin maansiirtoin rakennettuja ja maat ylempänäkin hyvin kivikkoisia, eli esihistorialliselle asuinpaikalle sopimattomia.

Alue kuuluu Juuan (Juga) kylän maihin, joka on peräisin 1500-luvulta. Maastotyön valmistelussa alueen maankäytön historiaan ja historiallisen ajan asutuksen sijaintiin tutustuttiin tarkistamalla 1835–1837 mittaukseen perustuva isojakokartta ja 1840-luvulla laadittu pitäjänkartta. Niillä tutkimusalueen kohdalle ei ole merkitty asutusta tai muuta historiallisen ajan suojeltaviin arkeologisiin jäännöksiin viittaavaa. Kartoilla alueen halki kulkeva tie on suoristettu ja silta uudistettu 1900-luvun saatossa, eikä niiden 1800-luvun aikaisia tai aiempia kerrostumia tai rakenteita ole todennäköisesti säilynyt ehjinä tai nykyaikaisista tienparannuskerrostumista erotettavina. Vaikka olisi, ne eivät täyttäisi suojeltavan arkeologisen jäännöksen kriteereitä, koska tie on edelleen käytössä, eikä se ole keskiaikainen tai uuden ajan alun maantie.

Tutkimusalueelta ei tunneta suojeltavia arkeologisia jäännöksiä tai mitään muitakaan muinaisjäänösrekisterin kohteita.

Maastossa alue katsottiin kokonaan läpi, lukuun ottamatta Retuniementien pohjoispuolisen alueen tiheäkasvuisia vesakoita, joissa maat vanhojen ilmakuviin perusteella ovat täysin muokattuja. Alue todettiin ennakkotietojen ja -oletusten kaltaiseksi: suurimmaksi osakseen rakennetuksi ja arkeologisessa mielessä tuhoutuneeksi. Rakentamattomilla kohdilla maasto oli louhikkoista, lukuun ottamatta läntisen alueen entistä metsittyä peltomaata. Maa oli savipohjaista. Rannat olivat hyvin kivikkoisia. Kivikautisiksi tai varhaismetallikautisiksi asuinpaikoiksi korkeutensa puolesta sopivilla kohdilla maasto oli asuinpaikaksi siis pääosin sopimatonta. Historiallisen ajan suojeltavaksi katsottavia satama- tai muita rakenteita ei alueella ollut.

Tulos

Alueella ei ole muinaisjäänöksiä tai muita suojeltavaksi katsottavia arkeologisia jäännöksiä.

27.10. 2023

Juuso Koskinen,
Mikroliitti Oy.

Lähteet

Jussila, T. & Sepänmaa, T. 2011. Juuka Keskustaajaman osayleiskaava-alueen muinaisjään-
nösinventointi. Mikroliitti Oy.

Juuan pitäjänkartta. 1840-luku. Maanmittauslaitos.

Karjalainen, T. 2006. Juuan arkeologinen inventointi. Pohjois-Karjalan museo.

Mohell, L.J. & Müller, C. 1835-1837. Karta öfver Juuga byamåls ägor belägne i Pielisjärvi socken
och Kuopio Län. KA D21:3/1-3.

Pesonen, P. 1997. Juuka Pielisen rantaosayleiskaava-alueen ja Nunnanlahden osayleiskaava-
alueen arkeologinen inventointi. Museovirasto.

Kuvia tutkimusalueesta

Kuvat Retulahden länsipuolisesta osasta, Retuniementien eteläpuolella.

Retuniementien pohjoispuolella.

Retulahden itäpuolella.